

ISMERKEDÉSÜNK A DALTON-TERVVEL

**KÉSZÍTETTE: HUNYADI MÁTYÁS ÁLTALÁNOS ISKOLA „DALTON-
CSOPORTJA” NAGYSZENTJÁNOS**

A „Dalton csoport” tagjai:

**Krániczné Udvardi Adél
Magassyné Szabó Adrienn
Nebehaj Károlyné
Vitálné Rosta Aranka**

Nagyszentjános, 2006. május

I. Miért szeretnénk megismerkedni a Dalton-tervvel?

I.1. Napjaink problémái

Tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy egyre több a tanulásban motiválatlan tanuló. Növekedett a magatartási zavarral küzdők száma. Megváltoztak a társadalmi feltételek, az iskolának kell pótolnia azokat a hiányosságokat, amelyeket a gyerekeknek a családban kellene elsajátítania. Sokszor problémát jelent az is, hogy a szülők nem működnek együtt az iskolával, szembe fordulnak vele, vagy elzárkóznak tőle.

Romlanak a tanulmányi eredmények, kínlódnak, kiábrándulnak a pedagógusok. Egyre több a kudarcélmény mindkét oldalon, ami tovább rontja a helyzetet. A nevelők nem érzik hatékonynak munkájukat, nincs idejük megtanítani az egyre nagyobb lexikális tudásanyagot, amelyet a tantervek követelnek. Így nem jut idő a felzárkóztatásra és a tehetséggondozásra sem. A gyerekek tanítása, nevelése során nem a tananyag elsajátítása az elsődleges cél, hanem a harmonikus személyiségfejlesztés. Meg kellene ismerniük a világot meg kellene tanulniuk eligazodni benne. A tanításnak többnek kell lennie, mint ismeretek átadása. Kevés idő jut a tanulás megtanítására, így a gyerekek többsége csak „magol”, s az értelmetlen tanulással szerzett tudás hamar felejtődik. E nélkül pedig senki nem képes az európai elvárásoknak megfelelni, és élethosszon át tanulni. Azt tapasztaljuk, hogy a tanulók legnagyobb része ellustul, nem gondolkodik, inkább azt mondja, nem érti a feladatot, de azt nem tudja megmondani, hogy mit nem ért. A gyerekek kérdéseinek nagy része pedig felesleges, mert némi odafigyeléssel értik a feladatokat.

A mai oktatási rendszer nem gyermekközpontú. A tanórák során tananyagot, tankönyvet tanítunk, és nem a gyereket. Nem az értelmes gondolkodáson van a hangsúly, hanem a hatalmas mennyiségű lexikális tudás bevésésén. Ismernünk kell a diákok életkori sajátosságait, a már meglévő tudásukat, ismereteiket, érdeklődésüket, a csoportban elfoglalt helyüket. A mai gyerekek egy interaktív médiavilágban élnek, szívesebben néznek tévét, játszanak a számítógépen ahelyett, hogy olvasnának. Nekik minden unalmas, ami nem egy másodperc alatt változik. Nekünk is igazodnunk kell a megváltozott világhoz. (Természetesen csak bizonyos határig.) A tanulók egyre nehezebben képesek figyelmüket összpontosítani.

I.2. Céljaink

A fent felsorolt problémák arra ösztönöznek bennünket, hogy a hagyományos szemléltető-magyarázó oktatási módszereket felváltjuk, kiegészítsük korszerűbb, a tanulók igényeihez jobban igazodó tanítás-tanulási formákkal. Nyitottnak kell lennünk, mindig új módszereket, lehetőségeket keresnünk és alkalmaznunk azért, hogy munkánk eredményesebb legyen, a gyerekek szívesebben, örömmel jöjjenek iskolába.

Célunk olyan együttműködő tanulás kialakítása, amely eszköze lehet a reális énkép kialakításának, a belső motiváció fejlesztésének, az önirányításnak, az igényszint és a felelősségtudat formálásának, az önálló tanulás elsajátításának.

II. Miért a Dalton?

Mert jól igazítható a helyi tantervhez, a jelenleg használt tankönyvekhez. Bármely korosztálynál bevezethető, nincs szükség felmenő rendszerre. Állandóan alakítható, más módszerekkel kombinálható. Nem szükséges, hogy az egész tantestület alkalmazza, végezheti egy tanár is.

II.1. A hagyományos módszerek és a Dalton-terv összehasonlítása

Összegyűjtöttük a hagyományos alapelveket, és összehasonlítottuk a Parkhurst-féle Dalton alapelvekkel. Azt tapasztaltuk, hogy a kettő sok helyen hasonlóságot mutat. Ez is arról győzött meg minket, hogy a hagyományos és az „új” jól ötvözhető munkánk során.

Forrás: Nagy Sándor Pedagógiai Lexikon, 1976. Forrás: Báthory Zoltán Pedagógiai Lexikon, 1997.					Forrás: Helen Parkhurst: A Dalton-terv, TK. 1982.
Hagyományos al.	Hagyományos	alapelvek	Hagyományos alapelvek		Dalton alapelvek
	<i>Comenius</i>	<i>Szokolszky István</i>	<i>Diesterweg</i>	<i>Nagy László</i>	<i>Helen Parkhurst</i>
Tudományosság elve		Motiválás, oktatás tudományossága		Érdeklődés felkeltése	Szabadság, felelősség
		Szakszerűség			Szabad időbeosztás
A tanulók tudatosságának és aktivitásának elve	Öntevékenység	Aktivizálás, koncentráció			Együttműködés
		A tanulók fokozódó önállósága			Önálló tanulás penzum alapján
		Tudatosság			
Elmélet és gyakorlat kapcsolatának elve	Személyes tapasztalat	Konkrétumok, absztrakciók egysége			„úgy tanulunk, mint az életben”: tapasztalatok alapján, iskolai keretektől gyakran kilépve.
Az oktatás rendszerességének elve		Rendszeresség, fokozatosság			A penzum fokozatosan szoktatja a tanulókat önállóságra, a módszer a tanártól sokkal tudatosabb tervező munkát követel
Az ismeretek tartós elsajátításának elve	A tanulás könnyűségének, szilárdságának, rövidegének, gyorsaságának elve	Szemléleteség, tartósság, szilárdság			Az önálló ismeretszerzés folyamata lassabb, de jóval hatékonyabb.
Szemléletesség elve					Sokoldalú megközelítés
A tanulókkal való egyéni bánásmód elve		Fejlettséghez való alkalmazkodás	Fejlődés-szerűség elve /életkori sajátosságok/		Differenciálás, egyénre szabott oktatás Nyomon követés, gondozás
Az oktatás érthetőségének elve		Természetesség			Kompetenciák figyelembe vétele
Közösségi elv		A pedagógus vezető szerepe			Kooperáció Couch, moderátor

A kapott Parkhurst szakirodalomból is összeállítottunk egy összehasonlítást. Ezt az összehasonlítást /és az előbbi táblázatot/ kitettük a tanári szobában, mivel célul tűztük ki azt is, hogy megpróbáljuk kollégáinkkal is megismertetni ezt az irányzatot, és meggyőzni őket a módszertani megújulás szükségességéről.

II. 2.1. Érvek a Dalton-terv mellett:

Ha a gyereket érdekli amit csinál, akkor szellemileg fogékonyabb, élénkebb, könnyebben le tudja győzni a tanulás közben felmerülő nehézségeket. Miután lehetősége nyílik tanulási programjának önálló megvalósítására, a gyermek ellenállása érdeklődéssé és kitartó munkává alakul át.

Az oktatás olyan élő folyamat legyen, ami felkelti, és ébren tartja a tanulók érdeklődését saját munkájuk iránt.

Valódi tapasztalatokat közvetít, olyanokat, amelyekre minden ifjú szív áhítozik. Alakítja, nemesíti gondolatait, határozottá, megalapozottá teszi ítéleteit, megtanítja az emberekkel való kapcsolatban a legfontosabbra, az önfegyelemre.

Olyan kölcsönös egymásrautaltság jön létre, ami az embereket és a nemzeteket összeköti. Olyan körülményeket teremt, amelyekben a tanuló önkéntelenül a közösség tagjaként tevékenykedik./Ez már nem iskola, hanem maga az élet./

A gyerekre rábízunk, hogy a feladatot a számára leginkább megfelelő módon és ütemben hajtsa végre.

Tiszteljük a tanulót! Ne fosszuk meg önállóságától!

Ez módszer, amelynek segítségével a tanár megközelítheti a gyermeki pszichológia problémáit, a tanuló pedig a tanulás problémáit. Kizárólag a kedvező környezet teszi lehetővé a szellemi, értelmi gyarapodást.

A tantervünkben szereplő tantárgyakat szintetikusán kell tanítani, nem pedig elkülönült anyagrészként.

II. 2.2. A jelenlegi állapot, ami tükrözi tapasztalatainkat:

Ha azt tanítjuk a tanulónak, ami nem érdekli, s ez így megy tizennégy éves koráig, az agyát örökre „megnyomorítjuk”.

Az oktatási rendszerünk előírásaival és rendszabályaival megnyomorított, korlátozott gyerek soha semmilyen formában nem tesz szert tapasztalatra. Nem tanulja meg, hogyan lehet úrrá saját

nehézségein és azokon a nehézségeken, amelyek a társaival való kapcsolatokból erednek.

A tanulóban nem tud kialakulni a társadalmi felelősségérzet tudata, vagyis a felnőttkorra való felkészülés szempontjából nélkülözhetetlen társadalmi tapasztalás előzménye, ha mesterséges tekintélyek, megváltozhatatlan rendszabályok és előírások korlátozzák.

Az antiszociális tulajdonság és cselekedet voltaképpen célt tévesztett energia.

Ha nem tesszük lehetővé, hogy a tanuló saját haladási ütemének megfelelően halmozza fel az ismereteket, akkor soha semmit nem fog alaposan megtanulni. Ha másvalaki időbeosztása szerint kényszerül élni, az egyenlő a rabszolgasággal. A gyerek energiája automatikusan pazarolódik el, mivel a következő órában más tantárggyal, más tanárral kell dolgoznia.

A szürke, de biztonságos egyformaság kedvéért feláldozzuk a gyerek tehetségét, természetes adottságait. Ha túlzottan beavatkozunk, akadékoskodunk, irányítunk, megakadályozhatjuk célba érését, eltéríthetjük útjáról.

Manapság túl sokat foglalkozunk a tantervvel, túl keveset a fiúkkal és lányokkal.

A gyerek nem azért érez ellenszenvet a tanulás iránt, mert nem szeret tanulni, hanem mert nem szereti a módszereket, amelyekkel tanítják.

II. 3. Az összehasonlítás tapasztalatai

A hagyományos oktatás a merev tanítási tempó az átlaghoz igazodik, legtöbbször a frontális osztálymunka dominál, a tanulók önállótlanak. Munkavégzésük során érdektelenség és motiválatlanság jellemzi őket. Nyugtalanág uralkodik a túlterhelt és a nem eléggé leterhelt tanulóknál is. A pedagógusé a főszerep, szervezi és irányítja az oktatást, ő áll a középpontban.

Ezzel szemben a Dalton órákon a tanulók önállóan dolgoznak a saját tempójukban, egyéni tanulási ütemük szerint. Kialakul köztük az együttműködés, a segítségnyújtás, a felelősségtudat, fejlődik szociális érzékenységük. A tanulók állnak a középpontban, a pedagógus biztosítja a szükséges anyagokat, és segítséget nyújt.

III. Hogyan ismerkedtünk meg a Dalton-tervvel?

A MPI által szervezett tanfolyamon rögtön kipróbálhattuk, hogy hogyan működik ez a program. Egyénileg határoztuk meg a céljainkat, a feladatokat, önértékelést végeztünk ismereteinkről. Penzumokon kaptuk meg az elvégezendő feladatokat. Beleélhettük magunkat a gyerekek helyzetébe.

Az iskolában közösen egyeztettük a megbeszélések időpontját, saját ötleteink felhasználásával jutottunk el a feladatok megoldásához. Közben nagyon sokat tanulhattunk egymástól. Megbeszéltük tapasztalatainkat is.

Vámosszabadiban, Osliban és Abdán a hospitálások során megfigyelhettük, hogyan alkalmazzák azok a nevelők, akik már mélyebben „beleásták” magukat ebbe. Nagyon sok ötletet kaptunk tőlük is. Így már mi is bátrabban kísérleteztünk.

Célunkat megvalósítva a munkatársainkat is próbáltuk aktívan bevonni munkánkba. A táblázatok olvasása mellett arra kértük őket, gyűjtsenek asszociációkat a Dalton alapelvekhez. Érdekes eredmény született. Mindhárom alapelvhez odaírták - egymástól függetlenül - a hatékonyság szót, ami talán őket is elgondolkodtatta.

Íme a munka eredménye:

Szabadság	Együttműködés	Szabad időfelhasználás
Hatékonyság	Hatékonyság	Hatékonyság
Jobb közérzet	Jó közösség	Nyugalom
Kevés	Tolerancia	
Felelősség	Siker	Rugalmasság
Egyéni módszer	Közös munka	
Választás	Összhang	Differenciálás
Döntés		
	Ötletbörze	
Önállóság	Együttgondolkodás	
Időbeosztás /módosítás/	Segítség	
	Nehéz	
lehetőség	Közös célok	
Véleménynyilvánítás	alkalmazkodás	

Emellett játékokat is készítettünk: dominót és memória játékot. Ezt a későbbiekben, ha lesz rá idő és érdeklődő, szeretnénk kipróbálni.

IV. Próbálkozásaink

Hosszú és nehéz út elején vagyunk, de már megtettük az első lépéseket, önálló szárnypróbálgatásokat. Iskolánkban négyen kezdtük el a gyerekekkel megismertetni ezt a tanulási lehetőséget. Az első visszajelzések nagyrészt pozitívak, de még nekünk is nagyon sokat kell tanulni, tapasztalni. Sokat segít ebben, hogy meg tudjuk beszélni sikereinket, kudarcainkat, így átadhatjuk egymásnak tapasztalatainkat.

A legnehezebb talán saját magunk átformálása az új feladathoz. De ha rugalmasak és nyitottak vagyunk, sikerülnie kell.

Reményeink szerint, látva eredményeinket, lesznek még néhányan a nevelők között, akik átveszik és kipróbálják ezt a reformpedagógiai irányzatot.

Így talán a gyerekeket sikerül az életre nevelni, személyiségüket pozitívan alakítani, és ha megtanulják az önálló ismeretszerzés örömét, iskolába is szívesen jönnek.

Befejezésképpen álljon itt **Helen Parkhurst sokat mondó, örök érvényű idézete:**

„A lovat oda lehet vezetni a vályúhoz, de nem lehet inni helyette.”

Tartalomjegyzék

I. Miért szeretnénk megismerkedni a Dalton-tervvel?	2
I.1. Napjaink problémái	2
I.2. Céljaink	3
II. Miért a Dalton?	3
II.1. A hagyományos módszerek és a Dalton-terv összehasonlítása	3
II.2.1. Érvek a Dalton-terv mellett:	5
II.2.2. A jelenlegi állapot, ami tükrözi tapasztalatainkat:	5
II.3. Az összehasonlítás tapasztalatai.....	6
III. Hogyan ismerkedtünk meg a Dalton-tervvel?	7
IV. Próbálkozásaink	8
Tartalomjegyzék	9